Gemeente Meppel

Raadsmemo

Kenmerk	: 3555214
Aan	: de leden van de Gemeenteraad
Van	: het college van B&W
Datum	: 18-11-2025
Onderwerp	: Wijziging Participatiewet in Balans
Afschriften voor	: -

Geachte raadsleden,

Tijdens de behandeling van de Perspectiefnota 2026-2029 op 3 juli 2025 heeft het college aan de raad de toezegging gedaan hem te informeren over de wijziging Participatiewet in Balans. Via deze memo wordt u hierover geïnformeerd.

Nadat de Wet maatschappelijke ondersteuning en de Jeugdwet een aantal jaren de volledige aandacht hebben gekregen is in 2019 gestart met opnieuw te kijken naar de Participatiewet. De doelen en de uitgangspunten van de wet zijn:

1. Het (naar vermogen) ondersteunen van mensen richting arbeid;
2. Het garanderen van een basaal inkomen mocht via werk of anderszins onvoldoende inkomen kunnen worden gegenereerd;
3. Controle op de aan de rechten verbonden verplichtingen, met als sluitstuk de handhaving.

Het is gebleken dat de huidige Participatiewet niet altijd voldoende ruimte biedt binnen alle gemeentes voor maatwerk. Zij ervaren dat de huidige wet op sommige punten knelt. Kortom: de Participatiewet is uit balans. Om meer balans in wet en uitvoering te krijgen, is er het programma Participatiewet in balans opgesteld. De regering wil hiermee de regels en ondersteuning van de Participatiewet beter laten aansluiten op de mogelijkheden en omstandigheden van mensen voor wie ze bedoeld zijn. Kernbegrippen hierbij zijn vereenvoudiging, vertrouwen, maatwerk en de menselijke maat. Het programma beoogt deze kernbegrippen te verankeren in (de uitvoering van) de wet, en moet leiden tot een betere en voorspelbaarder dienstverlening aan mensen met een bijstandsuitkering en meer handelingsruimte om dat mogelijk te maken. Dit vraagt ook om een cultuuromslag, waarbij een belangrijke rol is weggelegd voor de uitvoerend professional.

De wetgever heeft het traject van de veranderingen uitgestreken over een aantal jaren. De Raad heeft hiervoor geen verordeningsbevoegdheid/keuze vrijheid gekregen. Het traject kent drie sporen:
- Spoor 1: Spoor 1 richt zich op de wijzigingen die op korte termijn de regels en ondersteuning van de Participatiewet nog beter laten aansluiten op de mogelijkheden en omstandigheden van de mensen voor wie ze bedoeld zijn. Deze wijzigingen, staan in het wetsvoorstel Participatiewet in balans. De Participatiewet in Balans wordt op 1 januari 2026 van kracht, waarbij de invoering gefaseerd zal plaatsvinden.

De wijzigingen in spoor 1 zijn in te delen in 3 fasen. De wijzigingen in fase 1 treden per 1 januari 2026 in werking. In totaal gaat het hierbij om 11 wijzigingen, waaronder de vereenvoudiging van de aanvraagprocedure en de harmonisatie van de jongerennorm. Het college heeft besloten om op basis hiervan de beleidsregels sociaal domein op enkele onderdelen aan te passen per 1 januari 2026 aan de nieuwe wet. Daarnaast is er één technische wijziging opgenomen in de conceptverordening sociaal domein als gevolg van de inwerkingtreding van de Participatiewet in balans per 1 januari 2026. De gemeenteraad ontvangt de conceptverordening in december 2025.

2026 is een gedoogjaar (fase 2). De wijzigingen in het gedoogjaar treden in werking per 1 januari 2027, maar gemeenten hebben de mogelijkheid om vooruit te lopen op deze wijzigingen en/of de nodige voorbereidingen te treffen. Ze worden gedoogd. De wijzigingen in fase 3 treden per 1 januari 2027 in werking. Indien uit fase 2 en 3 wijzigingen voortkomen die betrekking hebben op de verordening, wordt dit voorgelegd aan de gemeenteraad.

-Spoor 2: De fundamentele herziening van het stelsel op de lange termijn. Het gaat om een meerjarig traject waarbij de ingangsdatum nog niet bekend is.

-Spoor 3: Het versterken van de vakkundigheid in (de verandering naar) de herziene Participatiewet. Waar Spoor 1 zich dus richt op wetswijzigingen en Spoor 2 op fundamentele herziening, richt Spoor 3 zich op een verbetering van de uitvoering in de praktijk. De invoering van spoor 3 treedt in werking per 1 januari 2027, mits de uitwerking en besluitvorming op tijd plaatsvinden. In hoeverre deze uitwerkingen allemaal (tijdig) tot stand komen is de vraag. Dit is onder andere afhankelijk van of de aanpassingen in de Algemene wet bestuursrecht (Awb), de Aanpak meervoudige problematiek Sociaal Domein (WAMS) en het programma Werk aan Uitvoering (WAU) op tijd worden doorgevoerd.

Het college acht het wenselijk dat het programma Participatiewet in balans is opgesteld en kan zich vinden in de ingeslagen weg als het gaat om de drie sporen. Het college is goed voorbereid op de wijzigingen die het programma Participatiewet in balans met zich meebrengt, volgt de verdere ontwikkelingen rondom de drie sporen en de concrete gevolgen voor de gemeente Meppel nauwlettend en onderneemt hierop gerichte acties. Aan het begin van de nieuwe raadsperiode komen wij hier bij u op terug.